

Akiko
Jošida

»Mladim bi želela sporočiti: včasih se boste znašli v situaciji, ki bo nepravilna, a to še ni konec. Morda vam bo odprla druga vrata,« polaga na srce japonska veleposlanica Akiko Jošida. FOTO JOŽE SUHADOLNIK

Pomembno je, da ženske premagujemo ovire in najdemo svojo pot

Prejšnjo nedeljo se je uradno odprla svetovna razstava Expo na umetnem otoku Jumešima v Osaki. Trajala bo do 13. oktobra in bo gostila več kot 160 držav in mednarodnih organizacij. Japonska, gostiteljica tega pomembnega dogodka, je izjemen zgled: država, ki spoštuje tradicijo in hkrati pogumno zre v prihodnost. Enako ravnesje izraža veleposlanica Japonske v Sloveniji Akiko Jošida, ki smo jo srečali na konferenci Women in business v Portorožu.

PETRA KOVIČ

Skenirajte QR-kodo in prisluhnite seriji podcastov Supermoč.

Slovenija se na Expu predstavlja z nacionalnim paviljonom z naslovom Od srca do srca, ki izpostavlja njene inovacije, trajnostne rešitve, kulturno dediščino in gospodarski potencial, predvsem pa njeno odprtost do sveta.

Poudarek ni zgolj na tehnologiji ali gospodarski rasti, temveč predvsem na vrednotah. Expo 2025 opozarja na pomen človeških povezav, medsebojnega razumevanja in sveta, v katerem prihodnosti ne oblikujejo le stroji, temveč ljudje – raznoliki, ustvarjalni in povezani.

Japonska gosti svetovno razstavo z osrednjo temo Oblikovanje družbe prihodnosti za naše življenje. V čem vidite njen pomen za gostiteljico – gre bolj za simbol prestiža ali tudi za konkretno razvojno in gospodarsko priložnost?

Za Japonsko Expo v Osaki ni le simbol prestiža. Gre za otipljivo priložnost za družbeni in gospodarski napredek. Pod temo Oblikovanje družbe prihodnosti za naše življenje razstava ponuja platformo za predstavitev japonskih inovacij in odzivov na globalne izzive. Prav tako spodbuja mednarodno sodelovanje in podpira globalno širitev lokalnih industrij in zagonskih podjetij.

Trenutno živite v Sloveniji, majhni državi, ki zelo občuduje Japonsko. Kako bi lahko Slovenija postala bolj prepoznavna na Expu v Osaki? Slovenija lahko veliko ponudi, s poudarkom na trajnosti in inovacijah. Večjo prepoznavnost bi lahko dosegla z mednarodnimi projekti, partnerstvi z zagonskimi

podjetji in raziskovalnimi ustanovami ter predstavitev edinstvenih naravnih in kulturnih danosti. Posebej bi lahko zvenele pobude s področja zelene tehnologije ali velnes turizma.

Res je, Slovenija se vse bolj uveljavlja kot država trajnostnih rešitev, kar je razvidno tudi v njenem paviljonu na razstavi. Omenili ste zelene tehnologije in eden ključnih sektorjev, v katerih se dogajajo preboji, je avtomobilska industrija. Japonska je svetovna velesila na tem področju, medtem ko ima Slovenija močan avtomobilski dobaviteljski sektor. Kako vidite trenutne razmere v avtomobilski industriji in kje so priložnosti za sodelovanje med državama?

Avtomobilska industrija je pomemben gospodarski sektor, ki podpira domače gospodarstvo Japonske, Slovenije in Evrope, hkrati pa spodbuja inovacije 21. stoletja. Japonska in Slovenija imata poleg prednosti v zeleni tehnologiji skupne vrednote, kot so demokracija, človekove pravice in pravično, odprto tržno gospodarstvo. Prav zato je še pomembneje, da povečata svojo konkurenčnost in prevzameta vodilno vlogo na področju inovacij v 21. stoletju.

Slovenska avtomobilska industrija je močno vpeta v evropske dobavne verige. Vidite možnosti za tesnejše sodelovanje med japonskimi avtomobilskimi podjetji in slovenskimi partnerji v prihodnosti?

Expo v Kansaju bo odlična priložnost za spodbujanje prav takšnega partnerstva med država-

ma. Kar zadeva avtomobile, ima Japonska velik tržni delež na področju električnih vozil, vključno s hibridi, in je tudi vodilna v vodilni tehnologiji.

Nedavno ste sodelovali na konferenci Ženske v poslovnem svetu. Kakšna je vloga žensk na Japonskem danes in kako vidite njihovo vlogo v Sloveniji? So razlike velike?

Ko se pogovarjam s Slovenci, pogosto izražajo občudovanje japonskega razvoja. Vendar pa je lahko po mojem mnenju tudi Slovenija vzor Japonski. Zgled bi lahko bila pri napredku žensk v družbi, še posebej na vodilnih položajih. Na primer, ženske trenutno zasedajo vodilne funkcije v vladi, vključno s predsednico države, predsednico parlamenta in ministrico za zunanje zadeve. Srečali smo jih tudi veliko, ki so dejavne v poslovnem svetu in akademskem okolju. Na Japonskem se število zaposlenih žensk povečuje, a je njihov delež na vodstvenih položajih še vedno dokaj majhen. Menim, da se lahko Japonska od Slovenije veliko nauči.

Kot visoka uradnica japonske vlade z bogatimi izkušnjami na področju infrastrukture in mednarodnih pogajanj ste tudi vi zgled ženskega voditeljstva. Ste morali pogosto prebijati tako imenovani stekleni strop? Kako se je v desetletjih spreminjal položaj žensk v japonski javni upravi?

Sem karierna javna uslužbenka z izobrazbo iz prava in sem svojo pot začela na ministrstvu za zemljišča, infrastrukturo, promet in

JAPONSKA IN SLOVENIJA IMATA POLEG PREDNOSTI V ZELENI TEHNOLOGIJI SKUPNE VREDNOTE, KOT SO DEMOKRACIJA, ČLOVEKOVE PRAVICE IN PRAVIČNO, ODPRTO TRŽNO GOSPODARSTVO. PRAV ZATO JE ŠE POMEMBNEJE, DA DRŽAVI POVEČATA SVOJO KONKURENČNOST IN PREVZAMETA VODILNO VLOGO NA PODROČJU INOVACIJ V 21. STOLETJU.

turizem. Po japonskem sistemu spol ni ovira pri napredovanju v javni upravi. Vendar pa vam povem svoj osebni primer. Pred poroko sem bila na zelo zahtevnih delovnih mestih in sem se ogromno naučila. Ko sem se poročila, so me prestavili na delovno mesto z manj obveznostmi. Sama sem želela nadaljevati intenzivno delo, a kadrovska služba je menila, da zaradi družinskega življenja in morebitnega materinstva ne bom zmogla obremenitev. Morda so želeli biti uvidevni, toda to ni bilo v skladu z mojimi željami. To me je spodbudilo, da sem razmislila o svojih prednostih znotraj sistema. Nato sem študirala pravo v ZDA in se kvalificirala za nadaljevanje pravne kariere na ministrstvu, kar me je pripeljalo do položaja pravne svetovalke pri mednarodni organizaciji in številnih mednarodnih nalog, ki so vodile do današnje vloge veleposlanice. Pomembno je, da premagujemo ovire in najdemo svojo pot. Včasih so bile zaposlene ženske na Japonskem redkost, trg dela je bil tog. Danes je, tudi zaradi upadanja rojstev, mogoče delati bolj prilagodljivo. Vedno več je javnih uslužbencev, ki hkrati vzgajajo otroke.

V zadnjih letih vse več podjetij na Japonskem ustanavljajo ženske, po nedavnih podatkih skoraj 25 odstotkov. Kaj so glavni razlogi za ta premik in ali se ta trend širi tudi zunaj Tokia?

Statistike kažejo, da je najpogostejši razlog za ustanovitev podjetja želja po večji svobodi pri razporejanju časa, možnost dela od doma ali v bližini doma ter dejstvo, da je le okoli 30 odstotkov ustanoviteljic edinih, ki prispevajo k družinskemu dohodku. Gre torej za izbiro bolj prilagodljivega načina dela, ki omogoča delitev finančnih obveznosti v družini. To je eden od razlogov, zakaj se ženske odločajo za podjetništvo. Poleg tega statistike kažejo, da podjetništvo med ženskami ni omejeno le na večja mesta, kot je

Tokio, ampak je še bolj izrazito v manjših regionalnih mestih.

V poslovnem svetu se pogosto poudarja konkurenčnost, a raziskave kažejo, da so sodelovalne kulture učinkovitejše. Menite, da ženske z empatijo in dolgoročnim razmišljanjem prinašajo nov poslovni in diplomatski pristop?

V gospodarskih dejavnostih je pomembno biti konkurenčen, a za doseganje rezultatov je nujno tudi sodelovanje znotraj ekip. Ne gre za vprašanje spola, temveč za uresničevanje poslanstva organizacije. Res je, da je pomembno, da se ženske med seboj podpirajo, saj imajo pogosto več težav pri kariernem razvoju kot moški. Vendar pa sem v karieri srečala tudi zelo sodelovalne moške in ženske, ki niso bile sodelovalne. Pripravljenost na sodelovanje ni odvisna zgolj od spola. Ljudje so med seboj različni ne glede na spol.

KER SEM ŽENSKA, SEM MORALA BOLJ PREMIŠLJENO NAČRTOVATI SVOJO KARIERO, KAR ME JE SPODBUDILO, DA SEM PREPOZNALA IN RAZVILA SVOJE PREDNOSTI. V VSAKI SITUACIJI SEM SE TRUDILA PO NAJBOLJŠIH MOČEH IN TO MI JE ODPRLA NOVA VRATA.

Vaša domovina je dežela kontrastov. Svet občuduje japonsko sposobnost ohranjanja tradicije ob hkratnem razvoju najsodobnejše tehnologije. Kako se Japonci učijo ravnesvja med preteklostjo in prihodnostjo in kaj bi se Evropa lahko naučila iz tega?

Japonci že od otroštva sodelujejo v različnih kulturnih in družbenih običajih, kot so hacumode (novoletni obisk svetišč), poletni obiski grobov prednikov in številni tradicionalni festivali. Prenos teh običajev je globoko zakoreninjen v družbi in je naravni del vsakdanjega življenja. Te tradicije krepijo povezanost skupnosti, hkrati pa ne ovirajo individualnega, znanstvenega razmišljanja. Izobraževalni sistem v Japoncih razvija racionalno in znanstveno mišljenje, kar prispeva k tehnološkemu razvoju države. V tem pogledu vidim podobnosti med Japonsko in Evropo in verjamem, da si imata veliko ponuditi.

V japonskem poslovnem svetu pogosto opažamo občutek poslanstva, lojalnosti in kontinuitete. Mnoga družinska podjetja delujejo že generacije, kar je v Sloveniji

precej redko. Kaj omogoča takšno dolgoživost?

Na Japonskem imamo številna mala in srednje velika podjetja z dolgo zgodovino. Znano je na primer gradbeno podjetje, ki deluje že več kot tisoč let in je pomagalo pri gradnji najstarejšega lesenega templja v Nari, ki še danes stoji. Oblika in vloga podjetja se spreminjata, a osnovno poslanstvo ostaja enako. V zgodovinskih mestih, kot je Kjoto, najdemo mnoga mala družinska podjetja, ki se prenašajo iz roda v rod. Poleg velikih podjetij, kot sta Toyota in Sony, imajo na Japonskem veliko vrednost tudi tradicionalna podjetja. Njihova skupna značilnost je zavezanost kakovosti in spoštovanje vloge podjetja v družbi. Vrednote so pomembnejše kot zgolj dobiček.

Ob številnih pozitivnih platih japonske družbe pogosto slišimo tudi o izzivih v poslovnem svetu, kot so pretirano delo, družbena izolacija in celo samomori.

Po drugi svetovni vojni je Japonska doživela čudežno gospodarsko okrevanje. V 70. in 80. letih je bila gospodarska rast izjemna. Takrat sem tudi sama začela delati in bilo je povsem običajno, da si vsak dan delal do polnoči. Takšna delovna kultura danes ni več vzdržna, vendar kolektivni spomin starejše generacije še vedno vpliva na družbo. Družbeni pritisk na Japonskem ostaja močan. Skupnostna kultura ima prednosti, a pušča tudi psihološke posledice.

Po drugi strani je Japonska, zlasti Okinava, znana po dolgoživosti. Država ima eno najstarejših populacij na svetu in več kot 29 odstotkov državljanov je starejših od 65 let. Japonci v starosti pogosto ostanejo zdravi in aktivni. Kaj je po vašem mnenju skrivnost te dolgoživosti – prehrana, gibanje, socialne vezi ali morda kultura, ki poudarja disciplino in poslanstvo?

Japonska dolgoživost je verjetno posledica uravnotežene prehrane, zmerne vsakodnevne telesne dejavnosti in močnih družbenih

EXPO:

Za Japonsko Expo v Osaki ni le simbol prestiža. Gre za otipljivo priložnost za družbeni in gospodarski napredek.

DEDEK ME JE OD MALEGA UČIL, NAJ SE UČIM IN RAZMIŠLJAM SAMOSTOJNO, MOJ PROFESOR NA UNIVERZI PA MI JE REKEL: »ČE MENIŠ, DA JE NEKAJ NEPRAVIČNO, NE TARNAJ – VSTANI IN SE BORI.« NA KONCU SI LAHKO SVOJO POT UTREŠ LE SAM.

vezi. Japonska prehrana je znana kot zelo zdrava, zlasti na podežlju ljudje še vedno živijo v večgeneracijskih skupnostih in ostajajo aktivni v starosti. V Okinavi tradicionalni življenjski slog, skupnostni duh in preproste vsakodnevne navade podpirajo dolgoživost. Gre za kombinacijo okolja, družinske podpore in smisla v delu. Po drugi strani pa v mestih, kot je Tokio, narašča družbena izolacija starejših, kar je vse bolj skupna težava razvitih držav.

Navdihuje me japonska metoda za iskanje življenjskega cilja, sreče ter dolgega in zadovoljnega življenja ikigaj. Ta japonski odgovor na vprašanje, zakaj zjutraj vstanemo iz postelje, je postal svetovni fenomen in omenjali so ga celo na svetovnem gospodarskem forumu v Davosu. Zakaj ta starodavna filozofija tako močno odmeva v današnjem svetu?

Na Japonskem se beseda ikigaj uporablja v pomenu življenjskega smisla, občutka poslanstva. Dejstvo, da te ljudje okoli tebe potrebujejo in da imaš vlogo v družbi, pozitivno vpliva na mentaliteto Japoncev, ki občutek pripadnosti skupnosti doživljajo kot vir notranjega zadovoljstva.

V zadnjih letih se vse več voditeljev srečuje s posledicami nefinančnih napak – toksične delovne kulture, pomanjkanja integritete ali ignoriranja družbenih izzivov. Bi bila lahko po vašem mnenju metoda ikigaj notranji kompas za etično voditeljstvo v globalnih organizacijah in podjetjih?

Japonski način razmišljanja, ki poudarja vrednote, in ne zgolj dobička, ter mentaliteta, da posameznik svojo vlogo v skupnosti dojemajo kot smisel svojega življenja, sta zelo skladna s slogom voditeljstva, ki se osredotoča na etično legitimnost.

Zdi se, da se vodstveni slogi po svetu spreminjajo od avtoritete k pristnosti. Današnji voditelji morajo znati poslušati, sodelovati in ostati zvesti svojim vrednotam. Ste v svoji diplomatski karieri opazili razlike med japonskim in evropskim razumevanjem avtentičnega voditeljstva? Kako se razvija japonski slog vodenja?

Menim, da je japonski slog upravljanja s poudarkom na vrednotah skladen s spremembami v voditeljstvu, ki ste jih omenili. Tehnološki razvoj omogoča enakopravnejši dostop do informacij, tempo družbenih sprememb se pospešuje, zato mora tudi voditeljstvo postati bolj prilagodljivo in manj hierarhično. Informacije v organizacijah ne morejo več teči enosmerno, deliti jih je treba široko, da se omogoči agilno delovanje. V tem pogledu ne vidim posebnih razlik med Japonsko in Evropo.

Imate izjemno mednarodno kariero. Delovali ste na Japonskem, v Veliki Britaniji, ZDA in zdaj v Sloveniji. Kako gledate na svojo poklicno pot?

Ko se ozrem nazaj, se počutim srečno in zadovoljno. Sprva nisem bila diplomatka, temveč karierna uradnica na pravnem področju v japonski vladi. Ker sem ženska, sem morala bolj premišljeno načrtovati svojo kariero, kar me je spodbudilo, da sem prepoznala in razvila svoje prednosti. V vsaki situaciji sem se trudila po najboljših močeh in to mi je odprlo nova vrata. Veriga takšnih priložnosti me je pripeljala do današnjega položaja.

Mladim bi želela sporočiti: včasih se boste znašli v situaciji, ki bo nepravilna, a to še ni konec. Morda vam bo odprla druga vrata. Pomembno je, da poslušate svoj notranji glas, svoje vrednote in mislite s svojo glavou – ne za druge. Imela sem dva odlična mentorja, po naključju oba moška. Dedek me je od malega učil, naj se učim in razmišljam samostojno, moj profesor na univerzi pa mi je rekel: »Če meniš, da je nekaj nepravilno, ne tarnaj – vstani in se bori.« Na koncu si lahko svojo pot utreš le sam.

Japonska podjetja so vodilna v svetu na področju pametnih mest, senzorike in robotike. Kako si predstavljate prenos takšnih tehnologij v manjše države, kot je Slovenija? Z drugimi besedami, kje vidite priložnosti za gospodarsko sodelovanje med državama?

Mnogi Slovenci se želijo učiti od Japonske, a Slovenija je na določenih področjih že zelo napredna. V njej so že japonska podjetja, na primer Yaskawa Electric v robotiki, ter druga, ki so se tukaj že uveljavila. Verjamemo, da lahko Slovenija in Japonska ustvarita močno partnerstvo na področju inovacij v 21. stoletju, razstava Expo v Osaki pa je odlična priložnost za ta korak.

VODITELJICE:

Slovenija bi lahko bila zgled pri napredku žensk v družbi, še posebno na vodilnih položajih. Na primer, ženske trenutno zasedajo vodilne funkcije v vladi, vključno s predsednico države, predsednico parlamenta in ministrico za zunanje zadeve.

IKIGAJ:

Na Japonskem se beseda ikigaj uporablja v pomenu življenjskega smisla, občutka poslanstva. Japonci doživljajo občutek pripadnosti skupnosti kot vir notranjega zadovoljstva.